

כרטיס ראש השנה

מתוך 'מלחמה ושואה'

עורך ומלקט ש. אייזיקוביץ

eisikovits1@gmail.com

הגיליון מופיע באתר 'לדעת' וכן ניתן לקבלו לאימייל מדי שבוע על ידי שליחת בקשה. eisikovits1@gmail.com,

058-4852-443

אודה לכם אם תעבירו את העלון לאנשיכם או כתובות של נציג עלון. אשמח לקבל הערות מחכימות ובל"נ אשתדל להתייחס אליהם. גם רשות להדפיס / לחלק / להעתיק / לשמור. - בשעת הצורך הרשות נתונה לאמור מהדברים שבעלון אף שלא בשם אומרם. אבל הבא להדפיס וידפיס בשם אומרם. יביא גאולה לעולם. כמו כן יש אפשרות לקבל כל עלון בכל שפה כמעט שתרצו בתרגום של ווארד.

החיבור הראשון הופיע במסגרת

'מפעל ליקוטי שמואל'

"זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו"

בשעה טובה ומוצלחת, בסייעתא דשמיא, רואה אור ספר חדש ומפעים:

ליקוטי שמואל – חומש בראשית

לאחר שנים של עיון, איסוף, ליקוט ועריכה, יוצא לאור ספר ייחודי המאגד – סוף מעשה במחשבה תחילה את מיטב הקטעים, המאמרים, הסיפורים והמשלים שהופיעו בעלוני פרשת השבוע בשנים האחרונות. דברי חן ושכל טוב, שנבחרו בקפידה וערוכים בטוב טעם, כדי להחיות את הלב ולהאיר את השולחן.

- מתוכן הפרקים: רעיונות מאירי עיניים לפרשיות השבוע • משלים מעוררי מחשבה • סיפורים נוגעים ללב • פנינים להעשרה ולהעברה בשולחן שבת

מתאים ללימוד אישי, למסירת דבר תורה ולשיחה משפחתית

ערוך ומוגש בעמל רב על ידי הרה"ג שמואל אייזיקוביץ שליט"א

כעת למכירה במחיר שווה לכל נפש – כרך ראשון על חומש בראשית

להזמנה:

<https://dash.bookpod.co.il/product/2231>

'אני מקווה שבשנה הבאה נהיה בתנאים טובים יותר'

כרטיס ראש השנה שאמי הכינה במחנה מעבר נאצי הוא חפץ פשוט מלא תקווה – ושאלות
ללא מענה

לתשומת לבכם, הפוסטים בבלוגים נתרמו על ידי צדדים שלישיים. הדעות, העובדות וכל
תוכן מדיה בהם מוצגים אך ורק על ידי המחברים, ואף אחד מה-Times of Israel או
שותפיו אינם נושאים באחריות עליהם.

בעונה הזו של השנה, משפחות מחליפות ברכות לראש השנה בחום ובאופטימיות. היום
אולי נתקשר, נשלח כרטיס בדואר או פשוט כותבים מייל או הודעת טקסט.
בספטמבר 1943, אמי, זהבה קנארק, שהייתה אז בת שמונה, הכינה כרטיס שנה חדשה
להוריה. היא נכלאה איתם במחנה המעבר ווסטרבורק, בהולנד.
אני לא יודע הרבה על איך ומתי נוצר הקלף. בשנת 1943, ראש השנה נפלה ב-28
בספטמבר. אני חושד שאמי הכינה אותו כמה ימים לפני ראש השנה.
ברכת ראש השנה של זהבה, בגודל 15.5 על 14 סנטימטרים בלבד, עשויה ממה שנראה
ככרטיס צהוב בהיר שהושלך ונשארת במצב מרשים, כמעט מושלם. רוב המסר כתוב

בעיפרון, בעוד האותיות העבריות נצבעו בקפידה באדום, צהוב וכחול, כאשר כל מילה נבחרה בצבע שונה. מסביב לשוליים, זהבה קישטה את הכרטיס בנקודות צבעוניות ופרחים וצייר מספר סמלים מסורתיים של ראש השנה היהודי: שופר (קרן איל), דבש, תפוח, המסמל את התקווה לשנה מתוקה קדימה, ומגן דוד.

באופן מדהים, סבתי רוזי שמרה את הכרטיס הזה לאורך ווסטרבורק, ברגן-בלזן והשנים שלאחר מכן במלחמה. מבין ירושות המשפחה הרבות שירשתי, הכרטיס הקטן והפשוט הזה, שנעשה בקפידה רבה על ידי ילד בן שמונה, הוא אחד היקרים ביותר. הוא מעורר רגשות ושאלות רבות מהקהל כשאני משתף את הארכיון והחוויות של משפחתי. הכרטיס אומר (תרגמתי אותו מההולנדית המקורית):

הורים יקרים,

אני מקווה שבשנה הבאה נהיה בתנאים טובים יותר.

בינתיים, שנה טובה ותכתבו – שנה טובה, ושתהיו רשומים בספר החיים.

בסוף ספטמבר 1943, אמי והוריה כבר שהו ארבעה חודשים במחנה המעבר בווסטרבורק, לאחר שהגיעו לשם במאי. אף אחד במחנה לא ידע לאן יישלחו בסופו של דבר. במהלך השנים, שיתפתי את הכרטיס עם עשרות אלפי תלמידים, כמו גם עם מורים וחברי ציבור. שוב ושוב, זה מעלה את אותן שאלות. לדוגמה, קהל לא-יהודי רבים מתבלבל מהתאריך. מדוע אמי הכינה כרטיס לשנה החדשה בספטמבר, כשבוודאי השנה החדשה מתחילה בינואר? אחרים נמשכים לצבעים:

"איך היא השיגה עפרונות צבעים?"

זו שאלה ששאלתי את עצמי לעיתים קרובות. פעם שאלתי את אמי, אבל היא לא זכרה. זה נשאר תעלומה.

אמי דיברה על השתתפות בשיעורים זמניים בווסטרבורק. אולי העפרונות היו שייכים למורים וחולקו בין הילדים. אולי הם נארזו לפני הגירוש. כשמשפחות נאלצו לעזוב את הבית עם מזוודה אחת בלבד, מה הן בחרו לקחת? אולי מישהו החליט שקופסה קטנה של עפרונות צביעה תעזור לבדר ילד.

לפעמים התלמידים מצביעים על האותיות העבריות הצבעוניות ומניחים שמדובר בתווים מוזיקליים.

המסר המרכזי כתוב בהולנדית, השפה שמדברת אמי ומשפחתה, בעוד שהברכה המסורתית של ראש השנה כתובה בעברית. אפילו הכרטיס הקטן הזה מבטא מי הם היו: יהודים הולנדים ששפותיהם, תרבותם ואמונתם היו חלק מזהותם.

שאלה נוספת שנשאלה שוב ושוב היא:

"איך אמא שלך יכלה לחגוג את ראש השנה היהודי כשהיא כלואה בגלל היותה יהודיה?" אני לא יודע.

אנשים אחרים שואלים אם היא יכלה לתת את הכרטיס להוריה בגלוי או שהיה צריך להעביר אותם אליהם בסתר.

שוב, אני לא יודע. כל כך הרבה לגבי הכרטיס הקטן הזה נשאר תעלומה.

אנשים שואלים לעיתים קרובות כיצד שרד במצב כה טוב במיוחד. כמעט ואין קמט או קרע. רוזי כנראה שמרה עליו בקפידה והסתיר אותו; זהבה מצאה אותו לאחר מותה. היכן רוזי שמרה אותו? איך הגנה עליו בווסטרבורק ולאחר מכן דרך ברגן-בלזן, השחרור והשנים הקשות שלאחר מכן? איך משהו כל כך שברירי שרד מבלי להתעקם, להיקרע או לאבד? מעולם לא מצאתי את התשובות.

יש הרבה דברים שהכרטיס הזה מספר לי ולא פחות דברים שהוא לא.

כשאני מסתכלת על הכרטיס אני חושבת על אמי צובעת בזהירות אותיות עבריות, מציירת את סמלי ראש השנה ומאחלת להוריה שנה חדשה מתוקה. היא הייתה בת שמונה, עושה משהו רגיל בנסיבות יוצאות דופן לחלוטין.

זו השגרה שחלק מהתלמידים מגיבים אליו בעוצמה רבה ביותר. אחד מהם כתב לאחר מכן: 'חשבתי שזה מאוד מרגש, במיוחד הקלף הקטן שהיא ציירה, כי הוא הזכיר לי את הדברים שציירתי כילד!'

אחר כתב:

"חפץ כל כך מוכר – משהו שכל ילד יצר בשלב כלשהו – ובכל זאת נוצר בתקופה נוראית בחייה."

בזמן שמאות אלפי ילדים יהודים ברחבי אירופה נטבחו על ידי הנאצים, הנה ילד יהודי, כלוא במחנה מעבר הולנדי, יוצר מסמך יפה, רגיל ומתמשך של אהבה ותקווה.

בספטמבר 1943, הקנארקים לא ידעו את עתידם. הם לא יכלו לדמיין את הקשיים שעדיין מחכים להם. בינואר 1944, הם יועברו מווסטרבורק לברגן-בלזן. הם לא יכלו לדעת שהכרטיס ישרוד וישרוד את הנסיבות שבהן נוצר – ויסקרן כל כך הרבה ילדים אחרים. בראש השנה אנחנו מביטים קדימה, מאחלים זה לזה שנה טובה ומתוקה. אמי, בווסטרבורק בספטמבר 1943, עשתה בדיוק את זה.

כשראש השנה מתקרב שוב השנה, אני מוצא את עצמי חוזר לכרטיס הזה ולמילים שאמי כתבה לפני יותר מ-80 שנה.

"אני מקווה שבשנה הבאה נהיה בתנאים טובים יותר."